

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

9105-418
27.11.2019г.

Уважаеми учители,

Уважаеми директори,

Като държава и общество сме изправени пред редица предизвикателства. За справянето с най-значимите от тях разчитаме на системата на образованието, на всеки един от Вас. Въпреки множеството полемки и теми, които ни разделят, това, което ни обединява, е вярата ни, че чрез по-добро образование ще живеем в по-хармонично и проспериращо общество. Обединява ни и желанието чрез образование да дадем на децата си повече възможности за пълноценен и смислен живот. В подкрепа на това е фактът, че днес образователната система е относително най-здравата и устойчива и ние като общество можем да заложим на нея.

Постигането на тези цели предполага системата да положи повече усилия за повишаване на интереса за учене, за подобряване на базовата и на функционалната грамотност, за намаляване на броя на учениците със слаби резултати, за преодоляване на преждевременното отпадане, за приобщаване и за ефективна интеграция на децата от уязвимите групи, за придобиване на уменията, необходими за успешна житейска и трудова реализация.

Решението за увеличаване на възнагражденията на преподавателите е в резултат на убеждението ни, че мотивираните и добри учители са най-важният фактор за подобряване на резултатите и за справяне с предизвикателствата, пред които сме изправени като система. Това обаче не е достатъчно. Както по отношение на учителите, така и по отношение на устойчивото обществено доверие към системата. Днес като държава и общество ние сме задължени на учителите, но и очакваме повече от тях. Учителите очакват по-силна обществена подкрепа, а обществото по-добри резултати. Следващите месеци, а може би и години, освен пред трудни задачи системата на предучилищното и училищното образование ще бъде изправена и пред криза на доверието. Увеличението на заплатите ще е повишило очакванията на обществото, а отчитането на по-добри резултати ще закъснее. Резултатите от PISA 2018 и от

последните ДЗИ и НВО 2019 потвърждават неспособността на системата да се справи с високия процент на функционално неграмотните. Остават и по-високите очаквания към системата за ефективна интеграция на децата от семейства с липса на отношение към образованието, за релевантност на придобитите знания и умения на потребностите на живота и за по-добро възпитание на децата.

Да, системата на образованието не може да се справи сама, факторите на външната среда, които правят задачата по-тежка, са множество, но очакванията са и ще продължат да бъдат най-вече към учителите, училищата и детските градини.

За да съхраним и увеличим подкрепата за системата, е необходимо да положим повече усилия и те да бъдат видими и осезаеми в краткосрочен и в средносрочен план. Само така дългосрочно можем да затвърдим обществения и политическия избор да инвестираме в учители и да поддържаме заплатите им над 120 % от средните за страната.

Ако трябва да структурираме предизвикателствата и целите пред системата до 3 основни групи, то те са:

1. Повишаване на образователните резултати и на мотивацията за учене;
2. Обхващане, приобщаване и интеграция на всяко дете;
3. Подобряване на възпитателната функция.

ПОВИШАВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ РЕЗУЛТАТИ И НА МОТИВАЦИЯТА ЗА УЧЕНЕ

Повишаването на образователните резултати и намаляването на функционалната неграмотност ще бъде основна задача пред системата през следващите години. Решението е функция на множество дейности и фактори, но това, което можем и следва да направим заедно – МОН, РУО, образователните институции и социалните партньори, е:

Ефективно да въведем компетентностния подход. Промяната на учебните програми и включването в тях на ключовите компетентности само по себе си не е достатъчно. Необходима е промяна на изпитните формати и на методите на преподаване. Трябва промяна във фокуса на работа. Днес всички образователни системи по-трудно мотивират учениците за учене отколкото преди. Поколенческите характеристики на децата и на информационната среда, в която живеем, предполагат и променена роля на учителя. Сега от учителя най-малко се очаква да бъде източник на информация и много повече да провокира интереса за учене, да свърже различни знания във всеки един час, да направи обучението по-практически ориентирано. В тази връзка изготвихме и Ви изпращаме информационно-обучителен материал за прилагане на компетентностния подход. Написаното в него няма задължителен характер и има за цел само да

подпомогне по-доброто разбиране на промяната, която искаме да реализираме и която обобщаваме под думите “компетентностен подход”.

Да насърчаваме иновативните методи на преподаване и креативните преподаватели. Използването на иновативни методи на преподаване не е самоцел, а средство за мотивиране на учениците за учене, за осъществяване на междупредметни връзки и за изграждане на повече умения. С бюджета за 2020 година МОН ще разшири насърчаването на иновативните методи на преподаване по линия на дейности за взаимно мотивиране за иновации между училищата, за обмяна на добри практики и модернизация на оборудването в класните стаи, свързана с въвеждането на иновативни методи на обучения.

Да използваме квалификациите за взаимно учене, обмяна на добри практики и провокиране за иновации. В тази връзка МОН и социалните партньори предлагаме минимум половината от квалификациите на учителите да бъдат организирани като (методически) семинари и взаимно учене между учители и между училища. РУО, НЦПКПС, синдикатите и работодателските организации ще спомогнат за организиране на подобни форми на квалификация.

Префокусиране на работата на РУО и на МОН. Моделът на функциониране на системата на база тясно инструктиращи правила и съблюдаване на спазването им чрез контрол на документа става все по-неефективен. Този модел потиска енергията на учителите. Контролът върху документа генерира формализъм. МОН и РУО стават все по-несъстоятелни да обслужват този модел.

Убедени сме, че през 21. век системата може и трябва да се развива по-добре, уповавайки се на енергията за промяна отдолу, на креативните учители, които намират индивидуалния подход към всяко дете и успяват да го мотивират да учи. Ще разчитаме все повече на иновативните методи на преподаване, избрани от училищата и учителите, на мултиплицирането на добрите практики, на взаимното учене между училищата и между учителите. Това се случва като промяна във всички страни и ако закъснеем да я направим, ще изглеждаме неадекватни.

Промененият модел предполага РУО и директорите да налагат културата на мотивиране на добрите и креативни учители, на насърчаване на иновациите, на отговорност към резултата, а не към документа.

МОН ще продължи усилията си за намаляване на документалната тежест, но тя не може да се премахне напълно, може би дори и чувствително, в краткосрочен период. Документът е необходим, за да съхрани и предаде информация, но не трябва да бъде обект на контрол и да служи за оценка на работата на учителя. Когато става въпрос за образователна дейност, документът не може да бъде атестат за свършена работа. С това

решение на МОН са запознати всички регионални управления на образованието и те не трябва да Ви контролират и оценяват за попълнени документи. За да сме сигурни, че тази промяна ще стане реалност в практиката, апелираме да ни сигнализирате при неспазване на това указание.

РУО вече направиха крачки (ако не са направили достатъчно, ще трябва да ги направят следващите месеци) и ще продължат да префокусират дейността си от традиционния контрол към методическата подкрепа, към насърчаването на ефективните училищни политики и налагането на културата на насърчаване на интереса за учене, на подкрепа на креативните учители и на отговорност към резултата.

Ключова роля за налагането на тази култура имат директорите на училища. От Вас, директорите, очаквам да съдействате за това, като прибавям и очакването за налагането на културата на професионализъм и отдаденост на работата. Последното може да се очаква само ако Вие самите показвате професионализъм и отдаденост на работата.

За реализирането на компетентностния подход МОН ще промени изпитните въпроси и задачи, така че в по-голяма степен да са насочени към измерването на придобитите ключови компетентности, към практическото прилагане на знания и към подобряване на функционалната грамотност.

Убедени сме, че ако успеем да изпълним гореизброените мерки, положителната промяна ще се почувства от учениците, учителите, родителите и от цялото общество и ще повиши подкрепата за системата на образованието.

ОБХВАЩАНЕ, ПРИОБЩАВАНЕ И ИНТЕГРАЦИЯ НА ВСЯКО ДЕТЕ

Днес демографското възпроизводство на неграмотността е най-значимата заплаха за общественото, икономическото и духовното ни развитие. За първи път от десетилетия в системата учат по-висок процент деца на родители с ниско образование. И то не малък процент. Нарасналият дял на деца от семейства, в които липсва отговорност към образованието, увеличава обема и променя характера на задачата пред образователната система.

Тя трябва да компенсира дефицитите в работата с предходните поколения. Това означава повече усилия при равни други условия. Те включват записване и връщане в системата на отпадналите деца и ученици, осигуряване на редовна посещаемост и продължават с ежедневна и многочасова работа в училището и в детската градина. Задачата е колосална и учителите не бихте могли да се справите сами с нея. Необходима е обща работа на всички институции. Затова регламентирахме Механизма за съвместна работа на институциите. Целта на последните промени не е формално създаване на екипи и отчитане на посещения по домовете, а осигуряване на условия за обща работа и убеждаване в необходимостта от редовно посещение на часовете. Всяко училище и

детска градина трябва да намери своя собствена рецепта за привличане на медиатори и намиране на ефективни подходи за работа с родителите и с общността, за работа в клас и в групите за дейности по интереси. Единственото, което предписва Постановлението, е екипният подход и подкрепата от останалите институции. Всичките ни наблюдения показват, че съвместните действия правят работата по-ефективна отколкото самостоятелните и неподкрепени усилия.

Това, което искаме да види обществото като резултат, е реактивност, ефективни и продължителни усилия и включващи детски градини и училища. Работата по обхващането, задържането и приобщаването на децата с образователни проблеми не трябва да отслабва. Разбирам, че често се чувствате демотивирани, но само натрупването на продължителни и целенасочени усилия ще ни извадят от спиралата на възпроизводство на неграмотността.

ПОДОБРЯВАНЕ НА ВЪЗПИТАТЕЛНАТА РАБОТА И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С РОДИТЕЛИТЕ

Социологическо проучване от началото на годината показва, че обществото има потребност и очаква по-силна възпитателна функция от образователната система. Част от характеристиките на времето, в което живеем, е че ни дава повече информация, но ни отнема усещането за споделени ценности, дава ни повече права, но ни отнема чувството за сигурност, дава ни повече възможности за свързаност, но ни прави по-дизинтегрирани като общност, дава ни повече блага, но ни носи дефицит на хармонични междуличностни отношения и доброта. Убедени сме, че тези липси може да бъдат преодолені само чрез по-добра възпитателна работа на образователните институции.

Водени от това убеждение, заедно със социалните партньори разработихме Стратегия за възпитателна работа в образователните институции (Стратегията е приложена към настоящото писмо). Целта не е да имаме поредния документ, а да получим увереност, че това, което правите като възпитателна работа, е необходимо и важно, да Ви кажем, че очакваме по-силна възпитателна функция и да провокираме обсъждания какво можем и трябва да направим заедно.

Днес възпитателната функция на училищата е изправена пред редица трудности. Липсва увереност, че възпитанието е важно. Липсва основата от споделени норми и ценности, на които родители и учители заедно да възпитаваме децата (което е и причина за взаимни обвинения). Образователната система е в неравна конкуренция с мощни индустрии, които имат неблагоприятни възпитателни въздействия. Традиционните методи на възпитание не могат да се използват. Включващият характер

на системата ограничава възможностите за дисциплиниране. Не можем да разчитаме на традиционното уважение към учителите и на подкрепата от родителите. Не можем нормативно да възложим и дефинираме задължение за възпитание нито към родителите, нито към учителите.

Всичко това прави възпитателната задача на училищата много по-трудна отколкото преди. Училищата и учителите не могат да се справят сами. Необходима е подкрепа от страна на родителите, но днес не можем да очакваме те да се чувстват задължени да я окажат. Необходимо е да протегнем ръка за разговор и партньорство по темите за възпитанието и дисциплината.

Проучване, поръчано от МОН, показва че над 2/3 от родителите са настроени да подкрепят училищата и учителите (този дял варира в различните училища). От друга страна, относително малко на брой родители ангажират голяма част от времето, усилията и ресурсите на учителите и училищата. Респективно училищата и учителите отделят относително малко време да общуват и да си сътрудничат с останалите родители, които имат готовност да подкрепят училището. Наличието на мнозинство от родители с нагласа да подкрепят учителите е важна предпоставка и ресурс, който следва да се използва.

В тази връзка предлагаме училищата да използват Стратегията за възпитателната работа като основа за разговор в училищните общности относно ред и дисциплина, права и задължения на родителите и на учителите, взаимна подкрепа за подобряване на възпитанието на учениците. Подобни обсъждания на училищно ниво биха могли да спомогнат и за укрепване на училищните общности и подобряване на взаимодействието със семействата. Правим предложението, като съзнаваме, че училищата сте различни и всяко трябва да намери своето собствено решение.

Цел и повод за подобни разговори би могло да бъде и подписването на споразумения между училищата и родителите за задълженията на страните, за спазването на правилата и за подобряването на дисциплината. Там, където такива споразумения са подписани, са налице положителни резултати и споразуменията може да бъдат окачествени като добра практика. Подписването на нарочни споразумения прави родителите по-отговорни и по-съпричастни и повишава тяхната осъзнатост за правилата и задълженията. Споразуменията са и възможност училището и учителите да получат легитимация и подкрепа от мнозинството от родителите за прилагането на по-строги правила, които няма да са правила само на училището. По тази причина

подписването на споразумения между училищата и родителите беше заложено и в действащия Колективен трудов договор за системата на предучилищното и училищното образование.

Дори и да не се стигне до подписване на споразумения, препоръчваме да се проведат обсъждания и да се формулират предложения за подобряване на възпитателната работа.

Уважаеми учители и директори,

Системата на образованието е системата, на която най-много разчитаме, която гради обществото и в която работят най-много хора със съзидателна енергия. Можем да се упрекваме взаимно, но можем и да заложим на градивно начало и заедно да работим за справяне с най-значимите предизвикателства. Като министър съзнавам отговорността, задачите, грешките и пропуските на Министерството на образованието и науката и ще опитам, както и досега, да Ви подкрепям в усилията Ви. За да успеем и да затвърдим доверието в системата обаче, това, което започнахме последните години, трябва да го правим по-ефективно и по-дълго време, като полагаме повече усилия.

Разчитам на Вас да го направим!

27.11.2019 г.

X

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката
Signed by: Krasimir Georgiev Valchev

ВЯРНО С ЕЛЕКТРОННО
ПОДПИСАНИЯ ДОКУМЕНТ